

40. Borsosberény határa (Nógrád megye) Ő, B, Á, Kk

A Barátság 1 DN 400 kőolajszállító tranzit vezeték építését megelőzően a Magyar Nemzeti Múzeum Nemzeti Örökségvédelmi Központ végzett kutatásokat a település határában.

Kápolna alól (KÖH 87071): A lelőhely Borsosberény külterületén, a település mellett közvetlenül, attól D-re található, egy enyhén lejtős domb ÉK-i oldalában. A lelőhely ezt megelőzően ismeretlen volt, csak szakfelügyelet során került elő, a vezeték nyomvonalára 4 m szélességben vágja át. Az ásatást 2014. július 4-én végeztük el, melynek során öt objektum került elő. A gödrökből csak néhány őskori, jellegtelen, kis méretű, kézzel formált oldaltörödédek kerültek elő. A feltárt terület 146 m² volt.

Munkatársak: Zsiga Zsolt és Erdei Krisztina régésztechnikus. A geodéziai felmérést az MNM NÖK I. Budapesti Régió munkatársai végezték.

NAGY NÁNDOR NORBERT

Magyarnándori Állami Gazdaságtól keletre (KÖH 87073): A lelőhely Borsosberény DK-i határában, a 2-es sz. főút két oldalán, a Száraz- és Derék-patakok között, a magyarnándori Állami Gazdaságtól K-re, a két patak összefolyása felé enyhén lejtő domboldalon terül el.

A régészeti szakfelügyelet során a 15+078–15+170 szelvények közötti szakaszon, a lehumusztolt területen hat régészeti jelenség folyt a látszólag felszínen. Az azonosított lelőhely É-i határa túlnyúlik a főút vonalán. A feltárást 2014. július 2–4. között végeztük el. Három objektum a kőolajvezeték nyomvonalának Ny-i oldalán, félig a szelvényfal alá nyúlva helyezkedett el. Mindhárom betöltéséből őskori, a késő bronzkorra keltezhető leletanyag került elő. Ezekből É-ra, egy DNy–ÉK-i irányú, széles árok feltárta jelentkezett, a szelvény teljes szélességében, amely szintén az egykori késő bronzkori településhez tartozhatott a leletanyag alapján.

Az árok másik oldalán két Árpád-kori gödröt bontottunk ki, az egyikből a kerámiatörödédek és állatsontok mellett III. Béla rézpénze került elő. A leletanyag alapján az Árpád-kori település megtalált részlete a 12–13. század fordulójára tehető. A főúttól É-ra régészeti objektum nem jelentkezett, csak viszonylag intenzív felszíni leletanyag: Árpád-kori és késő középkori kerámiatörödédek mellett egy török ezüstpénz (akcse) is előkerült.

A feltárást munkatársai: Czifra Szabolcs, Gelencsér Ákos, Kovács Loránd Olivér, Nagy Nándor régészek és Erdei Krisztina régésztechnikus.

SKRIBA PÉTER

41. Bölske, Csikóakol (KÖH 92305) (Tolna megye) Ő, I

A belterület határán, a Szentandrásra vezető út D-i oldalán lévő homokdomb régóta ismert régészeti lelőhely. Melléklet nélküli csontvámrészek, apró, jellegtelen őskori kerámiatörödédek kerültek elő több alkalommal is. A Bölske környéki munkáink során folyamatosan figyeltük a helyszínt, ahol az omló partoldalból szinte minden évben került elő valami kisebb, pontosan meg nem határozható régészeti korú lelet. Idén, a tavaszi esőzések után azt tapasztaltuk, hogy a 4–7 m magas partfal több helyen leomlott, s a homokból több emberi csont lógott ki. A 2014. április 24-én végzett leletmentés során két melléklet

nélküli sírt bontottunk ki, valamint néhány apró, jellegtelen őskori edénytörödéket találtunk a különböző beásásokban.

A sírok háton nyújtott, fejfelé ÉNy-nak fektetett temetkezések voltak. A csontok állapota alapján egyértelműen régészeti korúak, nem köthetők az itt futó II. világháborús lövészárkokhoz.

A leletmentést követően, a mi felügyeletünk mellett, a további balesetveszély elhárítására a meglazult részeket géppel leszakították, illetve a felülről ledobott földdel a partfalat oldalról megtámasztották, ahol ez a fészkelő madarak miatt lehetséges volt.

SZABÓ GÉZA

42. Bölske, Szentandráspuszta, egykori Nagy-kastély (KÖH 66496)

(Tolna megye) V, LT

A régészeti szakfelügyeletre a vonatkozó szakhatósági előírás alapján a Wosinsky Mór Múzeummal baráti kapcsolatban álló Nagy műgyűjtő család szentandráspusztai kastélyának felújításához kapcsolódó földmunkák miatt került sor, 2014. február 27. és április 23. között. Az építési terület egészét behálózó árkok oldalában a korábbi tapasztalatoknak megfelelően ezúttal is a régészeti lelőhelyre utaló, gyakran teljesen jellegtelen, főleg Hallstatt-korinak tűnő körömnymi edénytörödédek, paticsdarabok kerültek elő. Azonban a kastélytól DK-re, Ház a tóparton Kft. új épületéhez vezető út D-i oldalán tervezett vízvezeték árkanak ásásakor három nagyobb beásás betöltéséből jelentősebb mennyiségű késő La Tène kori kerámialelet gyűjtöttünk. Ezért ezekre az objektumokra az értelmezéshez szükséges mértékben rábontottunk. Az oszlophelyek alapján jól rekonstruálható az épületek tetőszerkezete is. A három téglalap alaprajzú, nyeregteretű, félig földbemélyített házban a jellegzetes kelta edénytörödédek mellett üvegkarpercek töredékei is előkerültek.

SZABÓ GÉZA

43. Bölske, Vörösgyír (KÖH 19996)

(Tolna megye) B, Á

Bölske község önkormányzata a Lomb utcai csúszás- és omlásveszélyes partfal állékonyságának biztosítására szolgáló beavatkozások 3. ütemének kivitelezésével az Alisca-Bau ZRT-t bízta meg. A kivitelező a BMKKÖI II-P_18/2068-4/2012 szakhatósági állásfoglalása alapján eljárva szerződést kötött az arra jogosult Wosinsky Mór Múzeummal az előzetes régészeti hatástanulmányban szereplő és a hatóság által előírt terület megelőző régészeti feltáráására. A múzeum a TO-04D/40/1553-2/2013 ügyiratszámú ásitási engedély alapján 2013. november 25. és december 21. között, majd 2014 márciusában végezte el a feltárást, a Lomb utca 23/16-19 hrsz.-ú területen.

A Duna jobb partját kísérő meredek löszpart szélén lévő bronzkori telepet a Ny-i oldalról egykor széles árok védte az elemes támadásoktól. Az évszázadokon keresztül egyhelyben lakás, és az ehhez az életmódhoz kapcsolódó intenzív gazdálkodás következtében egymásra rakódó házomladékok, hulladékrétegek eredményeként alakultak ki a tell telep jellegzetes rétegei. A valamikori szőlőhegy beépítése, tereprendezése során különösen sok régészeti lelet került elő. Részben ennek is köszönhetően 1965–67 között Nováki Gyula vezetésével a Magyar Mezőgazdasági Múzeum végzett itt régészeti feltárást (WMM RA 205-75, 90-73).